

quod Episcopus debet providere ut causae *valide, juste, prompte* expediantur, cavendo etiam (quantum fieri potest) ne causae ecclesiasticae ad laica tribunalia deferantur. Pro explicatione consulantur Canonistae, v. g., Vecchiotti (*Vol. II. § 8-48*).

CAPUT XVIII.

*Notantur nonnulla circa facultates jurisdictionales,
quae Episcopo competunt.*

Imprimis distinguendum est inter facultates *ordinarias seu quasi ordinarias* quas habet etiam extra casus urgentes; et illas quae solum in casibus urgentibus ei competunt. Postea dicendum est aliquid de facultatibus delegatis.

134. *Quaenam sunt facultates ordinariae vel quasi-ordinariae, quae, seclusa etiam casus urgentia, Episcopo competunt?* Plurimae sunt, et fere omnes notissimae. Hic recenseo solum sequentes.

I.^o Potest absolvere a casibus Romano Pontifici reservatis dummodo I.^o sint occulti; 2.º non agatur de excommunicationibus, quae speciali modo eidem Romano Pontifici reservantur. Trid. XXIV. VI. Cap. *Liceat*, et Const. *Apostolicae Sedis*.

135. II.º Potest dispensare a votis simplicibus (seu potius ea commutare); exceptis tamen I.^o votis castitatis perpetuae, religionis, et peregrinationum ad limina Apostolorum, ad Jerusalem, et ad S. Jacobum Compostellae; 2.º votis simplicibus, quae emittuntur sive in triennio ante professionem, sive in piis Congregationibus votorum simplicium a S. Sede approbatis cum obligatione perseverantiae. Vide explicationes in alio meo opere (cui titulus *Examen*) n. 1908.

136. III.º Potest dispensare a juramentis omnibus; exceptis tantummodo juramentis a tertio acceptatis et libere emissis.

137. IV.º Quoad Ordines, potest dispensare in quibusdam irregularitatibus; scilicet ab illis quae proveniunt I.^o ex delicto occulto (excepto homicidio voluntario) Trid. C. *Liceat*. 2.º ex defectu natalium legitimorum pro solis Ordinibus minoribus et beneficio pro quo Ordo sacer non exigatur; 3.º ex bigamia similitudinaria (propter attentationem matrimonii ecclesiastici post votum solemne), praemissa tamen longa et exemplari poenitentia.

Potest etiam dispensare (ut supra vidimus) ab interstitiis; sed non ut *extra tempora* vel ante aetatem canonicam Ordines Sacri suscipiantur.

138. V.^o Quoad matrimonium celebrandum, a publicationibus, a tempore feriato, a benedictione nuptiali et a voto simplici (juxta limitationes supradictas) dispensare potest. Ab aliis vero impedimentis sive dirimentibus (etsi matrimonio jam celebrato detegerentur), sive impedientibus (sponsalium, mixtae religionis, et voti reservati) dispensandi nullam auctoritatem habet.

139. VI.º Dispensare possunt, intra limites consuetudinis et pro actu transeunte, quoad leges communes, in casibus particularibus levioribus, et frequenter occurrentibus, v. g., quoad jejunium, opera servilia, horas canonicas, abstinentiam a carnibus, celebrationem Missae ante auroram vel post meridiem, lectionem alicujus libri prohibiti etc.

140. VII.º Concedere nequit ut Missa domi celebretur, nisi per modum actus transeuntis tantummodo, et occurrente causa magna et urgente, quae difficillime verificabitur; causa enim deferendi Viaticum ad moribundum, cui *solemniter* deferri non posset, non satis magna et urgens habita fuit a S. C. C. (6 Sept. 1890), apud Monitore (*VI. II. 193*).

141. VIII.º Quod Episcopi facultatem habeant pias testatorum voluntates commutandi (ex praesumpta eorundem voluntate) dicunt multi; sed haec doctrina (ut dixi, *Praxis n. 2798*) sustineri non potest. Vide documenta apud Pallottini (v. *Legatum* § V n. 1-13) et Lucidi (*II. VII. 72*).

Jus in Episcopis illas commutandi admitti potest solum si casus urgeret, vel si de rebus leviusculis, aut de casibus jam expresse ab Ecclesia permis- sis, ageretur. Vide Scavini (*II. 537*), et *Avvisatore Eccl. (an. XII. 430)*.

142. IX.º Hinc nequeunt Episcopi ad Missarum reductionem procedere, nisi specialem a S. Sede obtinuerint facultatem (*Praxis n. 3531*). Possunt tamen Missarum translationem concedere, ut scilicet in alio altari vel etiam in alia Ecclesia celebrentur. Auctoritatem istam habent ex Tridentino et consuetudine. Oportet tamen ut causa proportionata intercedat. Dixi *proportionata*; major enim exigeretur si de translatione perpetua, et speciatim si non de sola altaris sed etiam Ecclesiae mutatione, maxime vero si testator populi quoque commoditatem respexerit aut suos defunctos illuc sepultos habuerit etc.; et minor sufficet si de sola altaris, aut temporanea brevique mutatione ageretur etc., et speciatim si altari a testatore designato altare privilegiatum substitueretur. Vide Lucidi (*II. VII. 108 seqq.*) et S. Lig. (*VI. 329*).

143. X.^o Episcopi jure ordinario concedere possunt facultatem binandi in duobus casibus indicatis a Benedicto XIV (juxta dicta *Praxis n. 3500*); non vero in aliis, etsi forent aequivalentes, pro quibus ad S. Sedem recurrere oporteret.

144. XI.º Episcopus potest et debet impedire ne aliqua (etsi pia vel a Regularibus promota) sodalitas introducatur, quin ipse ejusdem statuta approbaverit, et maxime relate ad modum accipiendi et erogandi elemosynas a consodalibus collectas (Statuta autem approbata modificare potest, nisi a S. Sede confirmata fuerint). Nequit autem permittere ut plures ejusdem nominis sodalitates in eodem loco statuatur (exceptis sodalitatibus SS.mi Sacramenti et Doctrinae Christianae, quae in qualibet paroecia institui possunt); quod verum est, etsi sodalitates Archisodalitatis non essent aggregatae. Item jus habet tum interveniendi (per se vel per alium) earundem comitiis (attamen sine voto); tum exigendi rationem erogationum; tum denique confirmandi vel reprobandi Officiales etc. De his omnibus vide documenta apud Lucidi (*II. VII. 119-152*).

145. XII.º Permissio Episcopi exigitur etiam pro collectionibus elemosynarum ad opus pium (nisi collectae ipsae a S. Sede vel antiqua consuetudine approbatae fuerint). Clemens V in Concilio Viennensi aperte dicit: « Juxta statuta Concilii generalis, duximus prohibendum districte ne » quaeSTORES aliqui (nisi Apostolicas vel Dioecesani Episcopi litteras exhibuerint) quomodolibet admittantur et permittantur ». Vide Monitore Eccl. (*IV. I. 170*).

146. XIII.º Jam dixi (n. 23) Episcopos jus habere condemnandi libros pravos et diaria noxia. Hic addo quod relate ad Clerum jure isto uti possunt et debent rigorosius. Crederem jam necessariam esse legem, qua diaria omnia non stricte catholica, et moderno liberalismo plus vel minus infecta, ad minus in virtute sanctae obedientiae, Clero prohiberentur; secus enim clerum liberalem, et principiis Ecclesiae contrariis jam adhaerentem, (velis nolis) cito habebimus.

147. XIV.º Quomodo denique jus habeant Episcopi exigendi rationem quotannis de legatorum piorum, et quarumcumque piarum foundationum adimplemento, jam dixi in *Praxi* (n. 2796). Ad quid autem teneantur ipsi Episcopi, si piam aliquam fiduciam exequi debeant, ibi n. 3690 explicavi.

148. *Quid de facultatibus Episcopi in casibus urgentibus?*

I.^o Casus urgens verificatur quando ex una parte magna adest necessitas aliquid perficiendi (v. g., matrimonium cui impedimentum obstat celebrandi), et ex alia non adest tempus et modus potestatem a S. Sede petendi (Notandum quod commodum telegraphi non consideratur). Vide *Examen* (n. 1914).

II.º Stante casus urgentia, Episcopus facere potest in sua Dioecesi quidquid posset Papa pro toto Orbe. S. Lig. (I. 190).

III.º Oportet tamen et sufficit ut causa sit ita gravis ut S. Sedis consensus, considerata urgentia, praesumi debeat; facilius enim in quibusdam casibus et difficilius in aliis, et interdum nullo modo (prout ab impedimentiis mox infra indicandis), talis consensus praesumi poterit. Dixi *considerata urgentia*; regula enim quod S. Sedes non soleat concedere talem vel talem dispensationem non semper attendi debet; ex eo enim quod ipsa recuset dispensationem dum adest tempus et nodus declinandi actum (v. g. matrimonium), non sequitur quod illam recusare intendat quando circumstantiae in casu stricto ita urgeant, ut actus ipse sine provocatione malorum gravissimorum jam nullo modo impediri valeat. Exemplum esset in impedimento criminis ex conjugicidio, in qua S. Sedes non solet dispensare etsi delictum fuerit occultum, et nihilominus in magna casus urgentia (dum omnia sunt parata et infamia aliaque mala gravissima sequerentur) Episcopus dispensare posset.

IV.º Practice casus urgens magis attendendus est necessitas hic et nunc contrahendi matrimonium. Sed hoc in puncto distinguendus est casus impedimenti occulti a casu impedimenti publici.

Si impedimentum sit occultum et probrosum (v. g., affinitatis ex copula illicita) communissima et certa sententia est quod Episcopus auctoritate ordinaria potest dispensare 1.º si jam omnia sint parata; 2.º si agatur de moribundo cujus aeternae saluti ope illius matrimonii consulendum sit; 3.º si, matrimonio jam contracto, detegatur impedimentum, et conjuges jam sint in mala fide neque contineri valeant. Vide *Examen* (n. 1914).

Si vero impedimentum sit publicum, aut non probrosum, etsi (ut dixi de Occasionariis (n. 134) non desint qui censent tunc etiam Episcopum posse dispensare casu quo, in iis quoque circumstantiis, casus urgentia subsistat (v. g. quia secus solum matrimonium civile contraheretur, aut moribundus in damnationis periculo versaretur); tamen, quum talis doctrina non sit certa, S. C. S. O. (20 Febr. 1888) annuente Pontifice, statuit ut « Ordi-

» narii dispensare valeant, sive per se sive per ecclesiasticam personam sibi » benevisam, aegrotos (*concupinarios aut solo matrimonio civili conjunctos*) » in gravissimo mortis periculo constitutos, quando non suppetit tempus » recurrendi ad S. Sedem, super impedimentis, quantumvis publicis, ma- » trimonium jure ecclesiastico dirimentibus, excepto sacro Presbyteratus » Ordine et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente » (apud *Monitore V. II. 35*). Hanc autem facultatem ab Ordinariis delegari posse habitualiter parochis (non vero aliis) statuit eadem S. C. (1. Mart. 1889), dummodo recurrendi ad Ordinarios ipsos tempus non suppetat (Cf. *Monitore VI. I. 82*).

149. *Quid de facultatibus delegatis?*

I.^o Tempore Sacrae Visitationis Episcopi amplissimas hujusmodi facultates habent. Dicit Trid. (XXIV. X): « Episcopi, ut aptius populum » possint in officio atque obedientia continere, in omnibus iis, quae ad » visitationem et morum correctionem subditorum suorum spectant, jus et » potestatem habent, etiam tanquam Apostolicae Sedis delegati, ea ordi- » nandi, moderandi, puniendi et exequendi, juxta Canonum sanctiones, » quae illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione ac Dioecesis suae » utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, ubi de visitatione aut de » morum correctione agitur, exemptio; aut ulla inhibitio, appellatio seu » querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum, » quae ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediatur » aut suspendatur ».

II.º Facultas delegata potest esse duplex: 1.º Delegata *singulariter*, scilicet pro casu particulari (v. g., pro tali vel tali matrimonio proxime contrahendo); 2.º Delegata *habitualmente*, scilicet pro omnibus casibus ejusdem speciei (v. g., dispensandi toties quoties dabitur casus impedimenti affinitatis vel criminis, matrimonio jam contracto etc.).

III.º Tenor concessionis considerari debet; unde circa facultates delegatas habitualiter considerandum erit, v. g., an sint ad annum vel triennium vel quinquennium; an sint subdelegabiles singulariter vel habitualiter, et quibus; an valeant pro solo foro conscientiae, an vero etiam pro foro externo; an concedi valeant solum intra fines Dioecesis; an exprimentum sit quod dispensatur auctoritate apostolica etc.

APPENDIX

De facultatibus Vicarii Capitularis.

150. I.^o Sicut Capitulum succedit in jurisdictionem Episcopi defuncti, ita Vicarius Capitularis succedit in jurisdictionem Capituli, a quo nulla reservatio fieri potest. Const. *Romanus Pontifex* Pii IX.

II.º Itaque Vicarius Capitularis habet facultates jurisdictionis quas habebat Episcopus jure ordinario aut quasi ordinario; ita tamen ut excipi debeant sequentia: scilicet 1.º nequit concedere litteras dimissoriales pro prima tonsura vel Ordinibus suscipiendis, primo anno, nisi agatur de arctatis, nisi scilicet quis necessitatem habeat Ordines suscipiendi ratione beneficii; 2.º nequit conferre beneficia liberae collationis aut devoluta, quorum collatio tunc ad Datariam spectat (Ferraris v. *Vicarius Capitularis II. 14. 56. 89*). Potest tamen concursus indicare pro Paroeciis, et digniores eligere, etsi Bullae, ut dixi, ad Datariam spectent; 3.º Nequit concedere indul-